

Verantwoording SLIM OEFENEN met begrijpend en studerend lezen voor groep 7 en 8

Het programma SLIM OEFENEN met begrijpend en studerend lezen voor groep 7 en 8 is bedoeld om deze beide vormen van lezen te oefenen. Het lesmateriaal bestaat uit 750 oefenopgaven. Deze opgaven zijn gelijkelijk onderverdeeld over de twee groepen.

Wat verstaan we onder begrijpend lezen?

Bij begrijpend lezen gaat het om het begrijpen van de gelezen tekst. Begrijpend lezen vindt voor een belangrijk deel onbewust plaats, vaak zonder dat de lezer zich er bewust van is dat hij of zij 'begrijpend leest'. Iedereen die leest doet dat om te weten, te begrijpen 'wat er staat'. Niemand echter pakt de krant of een boek en zegt: 'Zo, nu ga ik eerst een stukje begrijpend lezen.' Nee, in de praktijk is lezen altijd begrijpend lezen.

Uitzonderingen zijn het leren lezen (technisch lezen) op de basisschool, en het lezen van teksten in een andere taal met de bedoeling die te vertalen. Hoewel echt goed vertalen ook niet zonder het begrijpen van de tekst kan.

Wat verstaan we onder studerend lezen?

Wie 'studerend leest' studeert! En wie studeert wil graag alles zo goed mogelijk onthouden. Studerend lezen is het gebruiken van speciale technieken die de student helpen de leerstof beter ter onthouden. Studerend lezen is - in tegenstelling tot begrijpend lezen - vrijwel altijd een gecontroleerd, strategisch en doelgericht proces.

De twee groepen zijn weer nader onderverdeeld in categorieën.

Deel 1: Studerend lezen

1. Het bewerken van studieteksten: Samenvattingen
2. Het bewerken van studieteksten: Uittreksels
3. Het bewerken van studieteksten: Aantekeningen
4. Het bewerken van studieteksten: Hoofdonderwerp of hoofdgedachte of kern van fragmenten
5. Het bewerken van studieteksten: De centrale vraag
6. Het lezen van tabellen
7. Het bewerken van studieteksten: Stroomdiagrammen
8. Het bewerken van studieteksten: Boomdiagrammen
9. Het bewerken van studieteksten: Grafieken
10. De beoordeling van de bruikbaarheid voor een doel
11. Het onderscheiden van feiten en meningen of opvattingen
12. De houdbaarheid van conclusies

Deel 2: Begrijpend lezen

1. De bedoeling van de schrijver
2. Het publiek van de schrijver (voor wie is de tekst bestemd?)
3. Typering van eigenschappen of kenmerken van de schrijver: zijn houding, uitgangspunten, waarden of ideeën
4. Typering van wat de schrijver met de tekst doet (een verslag geven, grapje maken, waarschuwen enz.)
5. De kernopgave van de tekst of het antwoord (de hoofdgedachte) daarop
6. Het onderscheid tussen de kern of hoofdgedachte en de daaraan ter ondersteuning toegevoegde informatie
7. Een passende titel of verklaring van de gebruikte titel
8. De bruikbaarheid van de tekst voor een gegeven leesdoel
9. De centrale gebeurtenis in een verhaal
10. De strekking of moraal van een tekst of verhaal
11. Feiten en relaties daartussen
12. Typering van eigenschappen of kenmerken van figuren in de tekst: hun houding, uitgangspunten, waarden of ideeën
13. Typering van situaties
14. De betekenis van woorden en woordgroepen
15. De inhoudelijke structuur van de tekst
16. De bedoeling van woorden of woordgroepen die voor hun betekenis geheel of gedeeltelijk afhankelijk zijn van wat eerder in de tekst aan de orde geweest is of van wat later nog aan de orde zal komen

Ondersteuning voor de leerling

Ter ondersteuning van het oefenen wordt bij elke categorie een beknopte toelichting gegeven. Hieronder volgt een opsomming van de gebruikte toelichtingen.

I Studerend lezen

Categorie	Toelichting
Samenvatting	Als je de inhoud van een leestekst in het kort navertelt maak je een samenvatting.
Uittreksel	Als je de belangrijkste zaken uit een leestekst noteert maak je een uittreksel.
Aantekeningen	Als je aantekeningen maakt laat je alle overbodige woorden weg. Je schrijft bijvoorbeeld alleen de werkwoorden en de zelfstandige naamwoorden op.
Hoofdgedachte	De hoofdgedachte van een tekst is het belangrijkste wat er een in tekst verteld wordt, in een zin opgeschreven.
De centrale vraag	Waarover gaat het in deze tekst? Als je dat in een vragende zin opschrijft, heb je de centrale vraag gevonden.
Tabel	Een tabel bestaat uit rijen en kolommen. Rij en kolommen vormen cellen. In de cellen staan tekst en afbeeldingen. Op deze manier kan men heel overzichtelijk veel gegevens laten zien.
Boomdiagram	Een boomdiagram is een hulpmiddel om gegevens overzichtelijk te maken. Net als een echte boom begint een boomdiagram met een stam. Aan de stam zitten takken, die zelf ook weer verder verdeeld worden in nog meer takken. Bij het uiteinde van elke tak staan een of meer woorden.
Grafiek	Een grafiek of diagram is een hulpmiddel om gegevens overzichtelijk te maken. Er zijn verschillende typen: Staafdiagram Lijndiagram Taartdiagram
De bruikbaarheid van de tekst voor een gegeven leesdoel	Iets is bruikbaar als je er wat aan hebt. Een studietekst is bruikbaar als je na het lezen iets geleerd hebt over het onderwerp.
De houdbaarheid van conclusies	Een conclusie bestaat uit een of meer zinnen waarin het voorgaande kort wordt samengevat. Een conclusie is houdbaar als die past bij andere gegevens.

II Begrijpend lezen

Categorie	Toelichting
De bedoeling van de schrijver	De schrijver heeft een bedoeling met een tekst. Wil hij een verhaal vertellen, een nieuwtje brengen, iemand ergens van overtuigen of een mop vertellen?
Voor wie is de tekst bestemd?	Een tekst wordt geschreven om gelezen te worden. Aan de manier waarop de tekst is geschreven kun je meestal al wel zien voor wie het bedoeld is. Wie een brief aan de burgemeester schrijft doet dat op een andere manier dan wanneer de brief voor zijn neef is bestemd.
Over de schrijver...	In deze vraag gaat het er om of je iets over de schrijver kunt zeggen. Is hij boos? Heeft hij gelijk? Is het vreemd wat hij schrijft?
Wat doet de schrijver met de tekst	Je kunt met een tekst van alles willen. Het kan gewoon een gezellig briefje zijn, maar ook een ernstige brief waarin de schrijver de lezer voor iets waarschuwt. Sommige teksten zijn gewoon reclame, terwijl andere teksten iets uitleggen over een moeilijk onderwerp.
De hoofdgedachte van een tekst	De hoofdgedachte van een tekst is het belangrijkste dat de schrijver over het onderwerp te zeggen heeft.
Het onderscheid tussen hoofdgedachte en bijzaken	De hoofdgedachte van een tekst is het belangrijkste dat de schrijver over het onderwerp te zeggen heeft. Een bijzaak is iets wat minder belangrijk is.

Een passende titel geven	De titel zegt iets over het onderwerp van een boek, een tekst of een hoofdstuk. De titel is de kortste samenvatting van de tekst. De titel is ook bedoeld om de lezer nieuwsgierig te maken.
Het onderscheid tussen feit en mening	Een feit is een gebeurtenis waarvan we zeker weten dat het echt is gebeurd. Een mening is de manier waarop je over iets denkt, wat je ervan vindt.
De bruikbaarheid van de tekst voor een bepaald doel	Iets is bruikbaar als je er wat aan hebt. Bij deze vraag ga je beoordelen of de tekst geschikt is voor het doel waarvoor hij geschreven is.
De centrale gebeurtenis in een verhaal	De centrale gebeurtenis is de belangrijkste gebeurtenis. De centrale gebeurtenis is vaak de reden waarom het verhaal is geschreven.
De moraal van een verhaal	Een verhaal met een moraal is bedoeld om er iets van te leren. Het heeft vaak met wijsheid te maken. Wijsheid is de kunst om de dingen op een goede manier te doen.
Feiten en relaties daartussen	Een feit is iets waarvan we weten dat het echt is gebeurd. Als we twee feiten samen bekijken, blijken ze soms wel en soms niets met elkaar te maken te hebben.
Eigenschappen van figuren in de tekst	Mensen hebben talloze eigenschappen. Een paar voorbeelden zijn moedig, sociaal, zelfzuchtig, fatsoenlijk, spontaan, brutaal, vredelievend en betrouwbaar.
Kenmerken van situaties	Een ander woord voor situatie is toestand. Het gaat om de omstandigheden waarin je je bevindt. Is het hier gevaarlijk? Is het daar aangenaam? Sta ik voor schut? Word ik door iedereen geprezen?
De betekenis van woorden	De betekenis van een woord is erg belangrijk. Als je de betekenis niet weet, of je gebruikt een verkeerde betekenis, dan weet je niet waarover gesproken wordt. Het woord betekenis wil bijvoorbeeld zeggen dat iemand meteen begrijpt wat je bedoelt als je 'stoel' zegt.
De opbouw van een tekst	Een tekst heeft vaak een inleiding, een middendeel en een slot. Als het een verhaal is, staan de gebeurtenissen vaak (niet altijd!) in de juiste volgorde. Een tekst moet zo zijn opgebouwd dat de lezer niet in de war raakt.
De bedoeling van woorden	Het doel is iets wat je wilt gaan doen of wilt bereiken. Je kunt een woord gebruiken met een bepaalde bedoeling. Je kunt iets een naam willen geven, of iets uitleggen. Je kunt met een woord iemand een plezier doen of iemand pijn doen.